

Які бувають дитячо-батьківські настанови і як вони впливають на розвиток і поведінку дітей з особливими потребами?

Якість стосунків між батьками та дитиною з особливими потребами є одним із

головних чинників, що визначають формування особистості дитини, її емоційно-соціального розвитку, а, говорячи «ненауковою» мовою, – можливості прожити щасливе, повноцінне життя. Ні в кого не викликає сумнівів, що «прийняття і любов» – ідеальний тип сімейного виховання, коли батьки

беззастережно приймають «особливу» дитину, враховують її інтереси, заохочують ініціативу, активність дитини, дозовано, навчаючи, надають допомогу. За влучним висловом литовського дитячого психіатра Дайніуса Пураса, «не існує поганих батьків – є лише батьки, які мають труднощі і не мають фахової допомоги». Саме брак такої допомоги може спричинити порушення батьківсько-дитячих стосунків, а саме:

Емоційне неприйняття – батьки мало виявляють емоцій до дитини і дуже скоро дитина також відчується виявляти емоції відносно батьків, а надалі і до людей навколо. Такі діти виростають замкненими, у них надзвичайно бідна емоційна сфера, низька самооцінка. Руйнується довіра до людей навколо, загалом занижується розвитковий потенціал.

Гіперопіка та вседозволеність – прагнення батьків повністю контролювати дитину і захистити її від зовнішнього світу. Зрозуміло, що коли дитина має проблеми зі здоров'ям, вона потребує більшої опіки і більшої допомоги, викликає більше тривог і хвилювань у батьків. Тому їм нелегко віднайти баланс і «золоту» середину між недостатньою і надмірною допомогою. Часто надмірна опіка та вседозволеність є наслідком почуття жалю до дитини, почуття хибної провини, компенсацією «обмеженості» порівняно з іншими дітьми. Такі діти виростають егоїстичними, не відчують власної компетенції ні в побутових проблемах, ні в навчальних. Це стає перешкодою до здорового особистісного

розвитку і формує нездорові міжособистісні стосунки з однолітками і дорослими, впливає на рівень самооцінки та самоконтролю.

Підвищена моральна відповідальність, надмірна увага до розвитку дитини

– покладання на дитину нездійснених сподівань і надій, намагання компенсувати обмеження в одній сфері розвитку особливими досягненнями в іншій і, навпаки, коли батьки недооцінюють можливостей щодо розвитку дітей. Хвороба сприймається як нездоланна перешкода до повноцінного життя. Емоційна сфера таких дітей також бідна, вони губляться в інтенсивних емоційно забарвлених ситуаціях, формується комплекс неповноцінності (меншовартості), обмежуються соціальні контакти. Такі діти виростають тривожними, недовірливими.

Суперечливе виховання – дитина зростає в умовах протиріччя, неузгоджених вимог батька і матері, духовна атмосфера сім'ї не має спокою, миру, благополуччя, стабільності, тобто всіх тих умов, які необхідні для повноцінного духовного і психічного розвитку дитини. Такі діти виростають тривожними, недовірливими, лицемірними, знижується здатність дитини до адаптації .

Іпохондричність розвивається в тих сім'ях, де дитина довго хворіє на тяжкі захворювання або має проблеми зі здоров'ям від народження. Усе життя сім'ї «зав'язане» на самопочутті дитини, усе сприймається крізь призму хвороби. Такі діти егоцентричні, тиснуть на жалість, тривожні, невпевнені, малоініціативні, капризні. Такий стан формує нездорові міжособистісні стосунки з однолітками і дорослими, впливає на рівень самооцінки та самоконтролю.

Ми перерахували основні проблеми і порушення взаємин батьків і дітей, і, сподіваємося, це допоможе Вам визначитися із мірою вимогливості і любові до своїх дітей. Ніхто не може знати, чому захворювання сталося саме з вашим синочком або донечкою, але Ви можете просто прийняти його як випробування, можливість навчитися чогось справді важливого і спробувати перетворити цей досвід батьківства на історію любові, добра і творчості.